

عنوان مقاله : بررسی رابطه و اثرتکلیف شب بر یادگیری دانش آموزان ابتدایی

۱- ابراهیم احراری سنگانی ۲- مریم حنفی ۳- محمد امین حنفی ۴- یاسر محمد دوست

۱- لیسانس دانشگاه فرهنگیان واحد شهید رجایی تربت حیدریه

۲- لیسانس دانشگاه فرهنگیان واحد امام خمینی تربت حیدریه

۳- لیسانس دانشگاه فرهنگیان واحد شهید رجایی تربت حیدریه

۴- لیسانس دانشگاه فرهنگیان واحد شهید رجایی تربت حیدریه

چکیده :

تکلیف شب در حالی که می تواند وسیله ای برای نزدیک کردن و ایجاد صمیمیت بیشتر بین کودکان و اولیا باشد ولی در بسیاری از مواقع در شرایط نامطلوبی انجام می گیرد و در نتیجه موضوعی برای درگیری ها و اوقات تلخی های خانوادگی می شود. و برای بسیاری از کودکان ایجاد محیطی آرام برای انجام تکالیف لازم است. اما دانش آموزانی نیز وجود دارند که این شرایط بر ایشان کافی نیست و تنها در صورتی تکلیف خود را انجام می دهند که مثلاً پدر، مادر یا بزرگسالی در کنارشان باشد و به کارهای آنان نظارت مستقیم داشته باشند. این کودکان در صورت عدم تمایل اولیا به همراهی کودک در این امر، از انجام تکالیف خوداری می کنند. این امر ناشی از دلایل مختلف از جمله نیاز کودک به توجه بیشتر بزرگسالان می باشد و یا زمانی نشان می دهند که از توجه کافی برخوردار نیستند. در این صورت شایسته است اولیا در روابط خود با فرزندانشان تجدید نظر کنند و دقت بیشتر را صرف صحبت و توجه به آنها کنند. معلمان و والدین سال ها است که در مورد مزایای دادن تکلیف شب به دانش آموز با یکدیگر بحث و جدل داشته اند، چراکه این امر برای هر دانش آموز، هر پدر و مادر و هر معلمی که درگیر این مسئله است، یکبار معنایی منفی را تداعی می کند. هرچند خیلی ها بر این باورند که تکلیف به دلیل تحمیل حجم زیادی از استرس غیرضروری، بیش از آنکه مفید باشد به دانش آموز آسیب می رساند، اما بسیاری دیگر نیز اعتقاد دارند که تکلیف شب مزیت های زیادی برای دانش آموزان در بردارد؛ به این دلیل که به آن ها کمک می کند که بیرون از کلاس با استقلال بیشتری فکر کنند.

کلید واژه : تکلیف - پیشرفت تحصیلی - اثرات تکلیف - یادگیری

مقدمه:

تکلیف شب ابزاری است که فرصت ها و فعالیت های خارج از مدرسه را برای رسیدن به اهداف برنامه ی درسی به طور مؤثر و آگاهانه به خدمت می گیرد.

تکرار و تمرین و به قولی تکلیف شب به عنوان وسیله ای برای تثبیت یادگیری و کسب مهارت در آموزش های دریافت شده قدمتی به ازای تاریخ دارد تا آنجه که لوحه های مثبت شده از زمان های قدیم نمایانگر تکلیف و تمرین بچه ها برای یادگیری است.

با توجه به اینکه در چند دهه ی اخیر تحولات عظیمی در زمینه ی روش های تدریس در کشور ما به وجود آمده، هنوز برای تکلیف شب از روش های قدیمی استفاده می شود و متأسفانه تکلیف هنوز پیوند مستحکمی با اهداف آن برقرار ساخته است. لذا از ابعاد گوناگون موضوع را مورد بررسی قرار می دهیم تا جایگاه واقعی این مقوله آموزشی را روشن سازیم.

تکلیف همواره به عنوان یکی از عوامل مهم در تحقق یادگیری مطرح بوده و در هر دوره متناسب با برداشتی که از یادگیری وجود داشته» شکل و نوع تکلیف نیز متفاوت بوده است. شاید در گذشته اگر دانش آموزی صرفاً موفق به محفوظاتی در ذهن خویش می شده تصور می رفت که یادگیری در او تحقق یافته است. اما امروزه» با تعریفی که از یادگیری می شود توقع اهدافی فراتر از آن وجود دارد. یکی از متغیرهای رایج در مورد یادگیری به شرح زیر است: «یادگیری تغییری است که در توانایی انسان ایجاد می شود و برای مدتی باقی می ماند و نمی توان آن را به سادگی به فرآیندهای رشد کسب شده است، به همین دلیل از تکالیف خانه به عنوان تمرین جهت یادگیری و توانایی استفاده می گردد و تکلیف خانه به آن دسته از فعالیت های درسی اطلاق می شود که در یادگیری های کلاسی جهت انجام دادن در خارج از کلاس درس و مدرسه برای دانش آموزان تعیین می شود. روش تحقیق هدف کلی از این پژوهش بررسی شیوه های مختلف تعیین تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می باشد. برای انجام این تحقیق از روش کتابخانه ای استفاده شده است.

بیان مسئله :

تکلیف شب برای چیست؟ مسئله تکلیف شب و مباحثات مربوط به آن همواره برای دانش آموزان و معلمان و اولیای دانش آموزان مطرح بوده و هست و نظریات موافق و مخالف آنان را برانگیخته است. یک عده از آنها مخالف تعیین تکلیف برای دانش آموز هستند به خصوص تعیین تکلیف شب را در سطح ابتدایی کاری بیهوده می دانند و عقیده دارند که کودکان پس از یک روز طولانی و خسته کننده در کلاس وقتی به خانه می رسند بهتر است اوقات خود را با استراحت، بازی و یا اشتغال به یک کار سرگرم کننده به هر حال فعالیتی غیر درسی بگذرانند. وقتی با معلمان درباره تکلیف شب صحبت می شود اغلب عقیده دارند که این اولیای دانش آموزان هستند که بر ارائه تکلیف درسی در خانه تأکید می کنند. تا خیالشان راحت باشد که بچه ها چیزی یاد می گیرند. از طرفی وجود تکلیف شب بچه ها را سرگرم کرده مانع مزاحمت ها و سرو صدای آنها در خانه می شود. در نتیجه ی یک همه پرسی که توسط یک روزنامه فرانسوی درباره تکلیف شب انجام گرفت. معلوم داشت که بسیاری از معلمان عقیده دارند که کودکان خود علاقمند به انجام تکلیف درسی در خانه هستند به شرط آنکه طولانی نباشد. آنان که موافق تکلیف شب هستند آن را وسیله ای برای تشخیص توانایی های درسی کودکان می دانند و معتقد هستند که تکالیف درسی شاگردان می تواند وسیله ای برای برقراری ارتباط بین خانه و مدرسه باشد. زیرا اولیا از طریق نظارت بر تکالیف متوجه می شوند در مدرسه چه می گذرد و چه تغییراتی در محتوای روش ها و برنامه های درسی داده شده است

اهمیت و ضرورت تحقیق :

در هر دوره متناسب با برداشتی که از یادگیری وجود داشته شکل و نوع تکلیف نیز متفاوت بوده است. اما امروزه با تعریفی که از یادگیری می شود انتظار اهدافی فراتر از آن وجود دارد. دیدگاه های متخصصان معاصر در خصوص تکالیف درسی از فلسفه و روش های تعلیم و تربیتی که در طول قرن ها متداول بوده تاثیر پذیرفته است. سالیان دراز

حفظ کردن به عنوان تنها نوع تکلیف درسی و حتی یادگیری محسوب می شد. و در نتیجه همین بینش ناکامی های تحصیلی را صرفا به ناتوانی دانش آموزان نسبت می دادند نه به روش های آموزشی. یکی از عواملی که در به وجود آوردن دیدگاه های جدید تعلیم و تربیت موثر واقع شده تشخیص درجه اهمیت فعال نمودن شخص دانش آموز بوده است. اغلب بینش های معاصر به تحریک قدرت ابتکار و مسئولیت پذیری محصل در امر یادگیری بها می دهند و بر این هدف تاکید می کنند که دانش آموز هرچه بهتر و موثرتر تر از اوقات خارج از مدارس در جهت یادگیری بهره ببرد.

دکتر علی اکبر سیف در مورد اهمیت و نقش تکلیف در تحقیق یادگیری معتقد است «بخش عمده یادگیری باید در مدارس انجام گیرد و فعالیت های خارج از مدرسه باید مکمل یادگیری و فعالیت های مدرسه باشد. در شرایطی توضیحاتی که در مدرسه داده می شود برای یادگیری بعضی از دانش آموزان کفایت می کند اما بعضی دیگر ممکن است چنین نباشند و لذا به تمرین بیشتری نیاز داشته باشند در این صورت می توان با تعیین تکالیف مناسب با هر نیاز دانش آموز او را در این امر یاری کرد.

جای تردید نیست که مشق شب باعث پایدار شدن یادگیری ها و آموزش های کودکان دبستانی می شود ولی نباید فراموش کنیم که کودک دبستانی در هنگام نوشتن مشق شب در حال گذراندن زندگی خود نیز هست پس مشق شب باید با زندگی او تناسب داشته باشد.

اهداف پژوهش:

هدف کلی از این تحقیق مقایسه تاثیر شیوه های مختلف تعیین تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است. اهداف جزئی این پژوهش عبارتند از: ۱- بررسی تاثیر ارائه تکلیف شب به روش سنتی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ۲- بررسی تاثیر ارائه تکلیف شب به روش فعال بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ۳- مقایسه شیوه های مختلف ارائه تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

تکلیف شب :

کاری دشوار بر عهده کسی گذاشتن، فرمان به کاری سخت و پر مشقت دادن وظیفه و امری که بر عهدهی شخص است و باید انجام پذیرد.، در این پژوهش تکلیف شب به شیوهی سنتی و فعال ارائه می شود که عبارتند از:

- ۱- تکلیف به روش سنتی: تکالیفی می باشند که توسط معلم و بدون در نظر گرفتن توانایی ها و علائق و هم چنین نیاز هر دانش آموز و بدون در نظر گرفتن تفاوت های فردی برای کلیه دانش آموزان تعیین می شود
- ۲- تکلیف به روش فعال: به تکالیفی که با توجه به هوش، توانایی، نیاز و علاقه و با خلاقیت طراحی و برای دانش آموزان یک کلاس به صورت گروهی و مشارکتی ارائه شود

پیشرفت تحصیلی : تغییرات حاصل در یادگیری دانش آموزان به طوری که منجر به تغییر رفتار وی شود و نمرات حاصل از امتحانات وی بهتر و بیشتر گردد.

تاثیر تکلیف در یادگیری:

بدون شک در یادگیری عواملی از تمرین و تکرار هوش، رشد آمادگی و تجارب قبلی، انگیزه و دقت، ادراک روش یکپارچه یا روابط کل و جزء تشویق و تنبیه موثر می باشد. از این عوامل تمرین او تکرار و مهارت که با موضوع در ارتباط می باشد تاکید و توصیه می شود. تکرار و تمرین های اکتسابی آموزشگاهی سبب یادگیری بهتر و به خاطر سپردن آموخته هاست: اما آنچه که در این ارتباط حائز اهمیت است، شیوه و چگونگی تکرار مطالب و تمرین است.

تمرین و تکرار درس در مدارس یا خانه زمانی می تواند قابل استفاده و مفید واقع گردد که عوامل موثر در یادگیری نیز مورد توجه باشد. به عبارت دیگر بدون آمادگی ذهنی، روانی و بدون انگیزه دقت، توجه و ادراک صحیح مورد مطالعه صرف تکرار نمی تواند چندان موثر باشد تغییرات نسبتاً پایدار و دائمی در رفتار یادگیرنده ایجاد کند. هنگامی که دانش آموزی می خواهد درسی را که معلم در کلاس تدریس نموده در خارج از مدرسه به صورت های مختلف مطالعه نماید چندین بار آن را مجدداً بخواند و بنویسد یا مسائل را چندین بار حل کند این گونه تلاش ها نیز بدون در نظر گرفتن عواملی چون رشد، آمادگی زیستی، ذهنی و روانی، رغبت و انگیزه نمی تواند کمک موثر بر امر یادگیری و پیشرفت تحصیلی نماید. این روش نیز پر واضح است که اگر موضوع یادگیری یا دریافت های ذهنی در اوقات مختلف و موقعیت های متنوع به گونه ای تکرار نشود فراموش می گردد. اما اگر در انجام تکالیف و درس خواندن تناسب در میان باشد و تکالیف با درک و فهم صورت نگیرد نه تنها نمی تواند موجب یادگیری پایدار شود بلکه سبب فراموشی نیز می گردد.

آیا تکلیف شب یک ضرورت تربیتی است؟

یکی از آخرین مطالعات منسجم در خصوص اهداف تکلیف، تحقیق پرفسور (اپستین) است که اهداف تکلیف شب را با جامعیت خاصی در هفت مقوله خلاصه و طبقه بندی کرده است

۱- تمرین: تکلیف به منظور افزایش سرعت، تسلط تثبیت و حفظ یادگیری و مهارت است.

۲- شرکت فعال: تکلیف به منظور افزایش یادگیری و اشتغال در دانش آموز در فعالیت های یادگیری است.

۳- رشد تخصصی: تکلیف شب به منظور پرورش حس مسئولیت شخصی، امانت و صداقت و قدرت مدیریت و زمان بندی، اعتماد به خود و تداوم در امر یادگیری است.

۴- روابط متقابل شاگرد با والدین: تکلیف شب به منظور برقراری ارتباط بین والدین و فرزند در خصوص مهمترین کار مدرسه و امر یادگیری است.

۵- خط مشی مقررات: تکلیف به منظور تأمین دستورات مدیریت، اجرای مقررات مربوط به سیاست کتبی در خصوص کم و کیف تکلیف روزانه و هفتگی است.

۶- روابط عمومی: تکالیف منظور آگاهی دادن به والدین از آن چیزی می باشد که در کلاس درس بر فرزندان می گذرد.

۷- تنبیه: تکالیف به منظور اخطار و هشدار به دانش آموزان می باشد و این امر به عنوان نوعی یادآوری در خصوص انتظاراتی است که شخص معلم از دانش آموز در مسائل درسی و رفتاری او در کلاس دارد. کاربرد هر یک از اهداف فوق به نوعی به فعالیت آموزشی و یادگیری منجر می شود.

ملاک های تعیین تکلیف:

دکتر سیف بر ضرورت تشخیص توانایی های دانش آموزان در دوره های مختلف سنی و نیز در نظر گرفتن تفاوت های فردی میان ایشان تأکید نموده است و می گوید: حجم تکالیف باید در حد معقول و مناسب با توانایی های دانش آموزان باشد. در سال های اول مدرسه باید حتی المقدور تکالیف را محدود کرد و شرایطی که امکانات اجازه می دهند بچه ها تکالیفشان را در مدرسه و تحت نظر معلم انجام دهند. با بالا رفتن سطح تحصیلات به تدریج کار خارج از کلاس، تحقیق و کارهای ابتکاری بیشتر می شود تا جایی که در مقاطع دانشگاهی بخش عمده فعالیت های مربوط به یادگیری به عهده دانشجوست نه معلم. سپس وی می افزاید: لغات تازه ای را که یاد گرفته است تمرین کند و یا بنویسد. مسائل درس ریاضی را که در مدرسه فرا گرفته است در منزل حل کند. بهتر است معلم با شناسایی دقیق توانایی و نیاز بچه ها تکالیفشان را به طور انفرادی تعیین کند. البته معلم زمانی قادر به اجرای روش مذکور نخواهد بود: که شرایط آموزشی متناسب پاش تلا تعداد دانش آموزان هر کلاس استاندارد باشد. در حال حاضر مشکل اساسی این است

که به علت عدم مهارت در تدریس، تراکم دانش آموزان در مسائل مشابه آن یادگیری آن طوری که باید در کلاس درس انجام نمی گیرد. و معلمین سعی می کنند با دادن تکلیف خیلی زیاد نقایص را برطرف کنند حال آن که در چنین شرایطی تکلیف زیاد نتیجه سوء در بر خواهد داشت.

تناسب نوع تکلیف با نوع درس:

اگرچه بر اساس تحلیل آماری اغلب یافته ها می توانیم بگوییم دانش آموزانی که تکالیفشان را انجام می دهند نمرات بهتری دریافت می کنند اما هنوز نکاتی مبهم وجود دارد. نکاتی مانند این که انجام چه نوع و چه میزان تکلیف و از چه درسی برای دانش آموزان موفقیت در بر خواهد داشت و آنچه که محققان تاکنون بدان دست یافته این است که انجام به شکل حل مسئله برای دروس ریاضی و رنویسی و روخوانی (نوع تکلیف) برای درس فارسی مفید و مناسب است برای درس علوم تکالیفی از نوع مطالعه تحقیق، تهیه مجموعه های طراحی و ساخت انواع وسایل و دستگاه های ساده و ابتدایی مناسب می باشد.

جایگاه تکلیف:

تکلیف تمرینی است در زمینه آنچه که دانش آموز در کلاس فرا گرفته و فقط در همین جایگاه می تواند نتیجه یادگیری را برای او در بر داشته باشد. بنابراین استفاده های نابه جایی که از آن به عنوان تنبیه و با نام جریمه داده می شود. از نظر آموزش مردود است.

از نظر تربیتی نیز می تواند مورد قبول واقع باشد. زیرا در اصول تربیتی قانون حاکم است که به لزوم وجود تناسب بین جرم و جزاء تاکید می ورزند. مشکل دانش آموزی که ضمن تدریس معلم با همکلاسی اش صحبت می کند با چندبار جریمه نوشتن از روی درس فارسی یا هر درس دیگر حل نمی شود. زیرا بین خطایی که انجام داده و نوع تنبیهی که معلم برایش تهیه کرده تناسبی وجود ندارد «خطای کودک در حیطه دیگری است و باید در همان حیطه ریشه یابی و اصلاح گردد. حتی در مواردی هم که خطای محصل در زمینه آموزشی و درسی است جریمه دادن مشکلی را حل نمی کند. در این حالت دانش آموز به جای اینکه به مرور یادگیری درس تمرکز کند به فکر سریع نوشتن و تمام کردن جریمه هاست. ضمناً احتمال می رود که خستگی ناشی از جریمه نوشتن او را از درس بیزار می کند. معلم می تواند با تجدید نظر کلی در روش های تدریس و نیز به وسیله کارکردن بیشتر با این قبیل افراد آن ها را در یادگیری بهتر یاری نماید.

تصحیح تکالیف:

با ایجاد عادات روزمره برای محصل می توان نظم را در او پرورش داد. باید روزانه و یا در روز های خاصی از هفته برای او حجم معینی تکلیف مشخص شود و دانش آموز نیز مدت معین و زمان خاصی را برای سایر امور زندگی اش در برنامه روزانه خود در نظر بگیرد و در مجموع به برنامه هایش نظم و سامان بخشد. لذا لازم است تکالیف دانش آموزان روزانه یا لااقل در روز های خاصی از هفته توسط معلم کنترل شود. زیرا اگر تکالیف به طور منظم کنترل نگردد ممکن است گروهی از دانش آموزان برخی از ایام به تصور اینکه شاید این بار معلم تکالیف را بررسی نکند در انجام آن تعلل ورزند دچار بی نظمی گردند. از آن جا که تکالیف دانش آموزان پایه اول تحصیلی بیشتر به شکل رنویسی و حل مسائل ریاضی می باشد وقت شود هنگام کنترل آنها از روش خط زدن استفاده نگردد. علاوه بر کنترل انجام تکالیف لازم است که تکالیف بررسی و تصحیح گردند. زیرا با انجام این روش از معلم ضعف های یادگیری هر دانش آموز و احتمالاً ضعف های تدریس خود آگاه می گردند.

تشریح اهداف تکلیف:

آشکار است که معلم برای تعیین هر یک از تکالیف هدفی منطقی و مشخص در ذهن دارد. آموزگار باید این اهداف ذهنی را برای دانش آموزان تشریح کند. مثلاً به محصل بگوید انجام این تکلیف شما را در درک مطلب مورد نظر یاری دهد. چنانچه تکالیف با نیاز هاء علایق و توانایی های دانش آموز مطابقت داشته باشند. توضیح اهداف تکلیف می تواند از میزان یادگیری و پیشرفت محصل برای خودش و نیز معلم مشخص سازد.

حجم تکلیف :

انجام دادن تکالیف نقش موثری در تثبیت یادگیری دارد و علاوه بر این بچه ها را مسئولیت پذیر و منظم می کند. به کار مستقل عادت می دهد و با انجام دادن تکلیف خود دانش آموز در یادگیری نقشی فعال ایفا می کند. اما از طرفی آثار منفی خیلی زیادی دارد که یکی از آن ها این است که دانش آموز را از انجام فعالیت هایی که برایش جالب است و اگر تکلیف نداشت نمی توانست انجام دهد، محروم می کند. و از طرفی بچه ها برای این که تکلیف شب زودتر تمام شود» دست به کارهایی می زنند که تاثیر منفی از نظر اخلاقی دارد. مشق دوست خود را به جای مشق خود جا می زنند خط خوردگی و یا امضا را پاک می کنند و به دروغ می گویند به خدا مشق نوشتیم ولی جا گذاشتیم! به خصوص وقتی حجم تکلیف زیاد باشد این واکنش ها بیشتر می شود. در نتیجه اگر تکلیف شب و مشق زیاد باشد وسیله ای برای کشف راه های دروغ و تقلب می شود یعنی در واقع بچه ها از قدرت کشف و خلاقیت خود در حل مسئله در این جهت استفاده می کنند. از طرفی فشار خانواده ها به منزله عامل اجبار فکری شاگرد و نگرش او را به مدرسه و یادگیری تغییر می دهد و تکلیف شب وسیله ای برای درگیری در محیط مدرسه و خانه می شود.

اهداف تکلیف شب:

بعضی از متخصصین و اولیا تعلیم و تربیت اهداف تکلیف شب را چنین ذکر کرده اند: ۱- تکرار درس آموخته شده و ثبت آن در ذهن یادگیرنده ۲- تکمیل مطالب خوانده شده ۳- جلوگیری از وقفه در امر آموزش ۴- به فعالیت و داشتن رزهن بادی ۵- روشن شدن مزایای مبهم و غیر دقیق درسی ۶- تأمل و تفکر بیشتر بر روی مفاهیم درسی. ۷- ایجاد زمینه رقابت سالم بین دانش آموزان. ۸- پرورش نیروی ادراک» فهم و تعقل و درک حقائق و مفاهیم از طریق تجربه شخصی ۹- کسب مهارت و ایجاد زمینه مساعد جهت بروز خلاقیت ها ۱۰ بازآموزی و تمرین در شرایط غیر کلاسی پرورشی، حس وقت شناسی و اعتماد پدانتس ۲- ایجاد عادت به استفاده درست و منطقی از اوقات فراغت

حجم تکلیف:

انتخاب و نوع تکالیف متناسب با همان درس به تنهایی کافی نیستند و باید به حجم آن نیز توجه شود زیرا اگر مثلاً برای درس فارسی چند صفحه رونویسی تعیین گردد و به علت حجم زیاد کارها از وقت دانش آموز کاسته می شود و نتایج یادگیری مطلوب نخواهد بود.

متوسط انجام تکالیف برای دانش آموزان پایه اول تحصیلی ۲۰ دقیقه است این زمان برای پایه های تحصیلی بالاتر به تدریج افزایش می یابد. در حال حاضر در انتهای هر درس در کتب درسی برخی از پایه های تحصیلی دستور العمل هایی برای دانش آموزان جهت انجام تکالیف درج گردیده است که به طور تقریبی حجم تکالیف لازم را برای هر درس مشخص می سازد. دستورالعمل های یاد شده شامل تعدادی پرسش، تمرین رونویسی، «آیا می دانید که ... می باشد. گروهی از معلمان حجم تکالیف تعیین شده را مناسب نمی دانند و با انتخاب خودشان تکالیفی را برای محصلین مشخص می کنند. در مورد ارتباط میزان تکالیف تعیین شده توسط معلمان و این که تا چه حد با سطح تحصیلات سابقه آموزشی در ارتباط می باشد. نتایج تحقیق نشان می دهد که متغیرهای فوق متاسفانه تاثیر چندانی در میزان تکالیفی که برای دانش آموزان تعیین می شود. ندارد و اکثر معلمان علیرغم سابقه تحصیل یا حرفه خود با تکالیفی بین ۳ تا ۶ صفحه بالاترین درصد را تشکیل می دهد. لازم به یادآوری است که مشق شب به منظور یادگیری بیشتر و عمیق تر انجام می شود و این امر بر یکی از قانون های یادگیری استوار است و چنان چه عملی پیامد خوشایندی برای موجود زنده نداشته باشد کم کم خاصیت خود را از دست می دهد. یعنی قانون تمرین همراه با قانون اثر می تواند در تثبیت یادگیری ثمربخش باشد. بدین سبب بر معلم است که تکالیف دانش آموزان را به دقت مورد بررسی قرار دهد. در ضمن ارج نهادن به کار و فعالیت دانش آموزان اشکالات آنان را متذکر گردد.

۳ رابطه تکلیف شب با میزان هوش و استعداد دانش آموزان و پیشرفت تحصیلی آنها براساس قانون آمادگی یادگیرنده زمانی قادر خواهد بود مطالب یا مهارتی را بیاموزد که از جهت مهارت جسمی، «ذهنی» روانی و اجتماعی آمادگی های لازم را داشته باشد. برای دیدن تکلیف باید به تمام دانش آموزان یک مقطع و با یک کلاس درس یکسان تکلیف شب داد؟ آیا تمام دانش آموزان دستیابی از بهره هوشی یکسان برخوردارند تا ما به آنها به یک اندازه تکلیف شب

بدهیم؟ متأسفانه معلمان مقاطع مختلف اکثراً بدون در نظر گرفتن بهره فردی و تفاوت های هوشی دانش آموزان به شکل قالبی به آنها تکلیف می دهند و از تمام آنها به یک میزان انتظار پیشرفت تحصیلی دارند. در دادن تکلیف شب به هر دانش آموز باید به بهره هوشی توجه شود زیرا دانش آموزان یک کلاس درس در حقیقت هیچ کدام مثل هم نیستند. در مجموع دانش آموزان یک کلاس افرادی با بهره هوشی ۷۵ تا ۱۶۰ وجود دارد که بی شک همه آنها به یک اندازه نیاز به تکلیف شب ندارند.

اثرات تکلیف شب:

در حوزه معرفتی علوم تربیتی در خصوص اثرات تکلیف شب، تحقیقات نظری و تجربی فراوانی صورت گرفته که از جمله آنها می توان به تحقیقات ذیل اشاره نمود: (هدجیز) در سال ۱۹۹۶ میلادی کلیه تحقیقات را جمع بندی کرده، اعلام نمود که یک ارتباط مثبت بین تکلیف شب و موفقیت تحصیلی وجود دارد. «گود» در سال ۱۹۹۶ میلادی پس از مطالعه کلیه تحقیقات نتیجه گیری نمود که هیچ تکلیفی نباید در سطح ابتدایی به دانش آموزان داده شود مگر اینکه خود آنان داوطلب باشند و تکلیف شب برای بچه ها نامناسب و غیر مولد است. «بیل و فویل» در سال ۱۹۸۵ میلادی پس از جمع بندی کلیه تحقیقات تجربی در خصوص کارایی تکلیف شب اعلام کردند که تاکنون ۸۸ تحقیق تجربی از سال ۱۹۰۸ تا ۶ صورت گرفته است: نتایج تحقیقات فوق به شرح ذیل است: الف- ۳۶ تحقیق تجربی نشان می دهد که تفاوت با معنایی به نفع تکلیف شب نسبت به سایر روش های یادگیری در موفقیت تحصیلی داشته است.

اثرات تکلیف شب: در حوزه معرفتی علوم تربیتی در خصوص اثرات تکلیف شب، تحقیقات نظری و تجربی فراوانی صورت گرفته که از جمله آنها می توان به تحقیقات ذیل اشاره نمود: (هدجیز) در سال ۱۹۹۶ میلادی کلیه تحقیقات را جمع بندی کرده، اعلام نمود که یک ارتباط مثبت بین تکلیف شب و موفقیت تحصیلی وجود دارد. «گود» در سال ۱۹۹۶ میلادی پس از مطالعه کلیه تحقیقات نتیجه گیری نمود که هیچ تکلیفی نباید در سطح ابتدایی به دانش آموزان داده شود مگر اینکه خود آنان داوطلب باشند و تکلیف شب برای بچه ها نامناسب و غیر مولد است. «بیل و فویل» در سال ۱۹۸۵ میلادی پس از جمع بندی کلیه تحقیقات تجربی در خصوص کارایی تکلیف شب اعلام کردند که تاکنون ۸۸ تحقیق تجربی از سال ۱۹۰۸ تا ۶ صورت گرفته است: نتایج تحقیقات فوق به شرح ذیل است: الف- ۳۶ تحقیق تجربی نشان می دهد که تفاوت با معنایی به نفع تکلیف شب نسبت به سایر روش های یادگیری در موفقیت تحصیلی داشته است.

اثرات تکلیف شب: در حوزه معرفتی علوم تربیتی در خصوص اثرات تکلیف شب، تحقیقات نظری و تجربی فراوانی صورت گرفته که از جمله آنها می توان به تحقیقات ذیل اشاره نمود: (هدجیز) در سال ۱۹۹۶ میلادی کلیه تحقیقات را جمع بندی کرده، اعلام نمود که یک ارتباط مثبت بین تکلیف شب و موفقیت تحصیلی وجود دارد. «گود» در سال ۱۹۹۶ میلادی پس از مطالعه کلیه تحقیقات نتیجه گیری نمود که هیچ تکلیفی نباید در سطح ابتدایی به دانش آموزان داده شود مگر اینکه خود آنان داوطلب باشند و تکلیف شب برای بچه ها نامناسب و غیر مولد است. «بیل و فویل» در سال ۱۹۸۵ میلادی پس از جمع بندی کلیه تحقیقات تجربی در خصوص کارایی تکلیف شب اعلام کردند که تاکنون ۸۸ تحقیق تجربی از سال ۱۹۰۸ تا ۶ صورت گرفته است: نتایج تحقیقات فوق به شرح ذیل است: الف- ۳۶ تحقیق تجربی نشان می دهد که تفاوت با معنایی به نفع تکلیف شب نسبت به سایر روش های یادگیری در موفقیت تحصیلی داشته است.

مزیت‌ها

اولین مزیت تکلیف شب این است که به دانش آموزان و معلمان این امکان را می دهد که ارتباط نزدیکتری با یکدیگر داشته باشند. آن ها چه قبل و چه بعد از کلاس می توانند درباره تکالیف ارائه شده یا هر اشکال درسی موجود در کتاب های درسی خود با معلم صحبت کنند.

دومین مزیت این است که دانش آموز از پدر و مادر یا خواهر و برادر خود کمک می خواهد و از این رو تکلیف شب باعث می شود اعضای خانواده به هم نزدیکتر شوند. این امر، علاوه بر اینکه به دانش آموزان در فهم بهتر درس کمک می کند، به والدین نیز این اجازه را می دهد که بیشتر در فرایند زندگی تحصیلی فرزند خود درگیر باشند.

سوم اینکه انجام تکالیف، دانش آموزان را برای آزمون های بزرگتر آماده خواهد کرد. اگر دانش آموزی در انجام تکالیف خود ضعیف عمل کند، آنگاه بدون تنبیه در خواهد یافت که برای موفقیت در آزمون بعدی، به چه چیزهایی نیاز

است. همچنین تکلیف شب، به دانش آموزان این فرصت را می‌دهد که برای موفقیت در مدرسه، تمرین بیشتری انجام دهند.

همچنین انجام تکالیف، روش بسیار خوبی برای ایجاد مسئولیت‌پذیری است. این‌که یک روز به شما تکلیفی داده شود و بدانید که باید آن را تا روز بعد تحویل دهید، باعث تقویت حس وقت‌شناسی و خوش‌قولی در شما خواهد شد.

و سرانجام باید گفت که تکلیف شب به والدین این امکان را می‌دهد که بر فرایند یادگیری و تحصیل فرزند خود نظارت داشته و بتوانند برای کمک بهتر به فرزند خود، ایده بهتری را ارائه دهند. با این وجود، بعضی از والدین، دانش آموزان و حتی گروهی از معلمان احساس می‌کنند که بعد از ۷ الی ۸ ساعت درس خواندن در مدرسه، دیگر منصفانه نیست که از دانش آموزان انتظار داشته باشیم به خانه بیایند و سه ساعت دیگر نیز کار کنند.

زیان‌های احتمالی

نخستین دلیل برای اینکه نباید به دانش آموزان تکلیف دهیم این است که آن‌ها به زمانی برای استراحت و دور نگه داشتن ذهن خود از درس نیاز مبرم دارند. فشار تحمیل‌شده به آنان برای انجام تکالیف در پایان هر شب، برای اغلب دانش آموزان، دلهره‌آور است. آن‌ها برای بازیابی ذهن و جسم خود به زمان احتیاج دارند.

دومین دلیل این است که تکلیف شب، زمانی را که دانش آموز باید با خانواده بگذراند، کاهش می‌دهد. صرف زمان با خانواده، به‌ویژه برای یک کودک در حال رشد بسیار ضروری بوده و بدون آن مشکلات اجتماعی متعددی برای وی ایجاد خواهد شد. عدم وقت گذاشتن اعضای خانواده با یکدیگر می‌تواند بنیان خانواده را با تهدید جدی مواجه سازد.

دلیل سوم این است که تکلیف شب ممکن است باعث بروز تعارض میان کودک و والدین او گردد. این تعارض از این جهت رخ می‌دهد که والدین از کودک می‌خواهند تکالیف خود را انجام دهد اما با مقاومت وی در برابر انجام تکالیف سنگین مواجه می‌شوند.

تکالیف بیش از حد می‌تواند احتمال تقلب را در دانش آموز تقویت کند، چراکه دانش آموزان سعی می‌کنند برای به اتمام رساندن تکالیف خود از روی یکدیگر کپی‌برداری کنند. در این صورت آن‌ها به خاطر تقلبی که هیچ سودی به آن‌ها نرسانده، مورد تشویق قرار می‌گیرند.

و در نهایت، آخرین مشکل تکلیف شب، این است که بسیاری از معلمان فرصت نمی‌کنند به اوراق امتحانی و برگه‌های تکلیف دانش آموزان نمره دقیقی بدهند، زیرا آن‌ها به شدت درگیر طراحی طرح درس‌های خود و مشاوری گرفتن راجع به منابع درسی مناسب هستند تا بتوانند درس دهی خود را مدیریت کنند. از این رو قبل از اینکه دانش آموزان برگه‌های تکالیف خود را به معلم بازگردانند، کلاس وارد بحث جدید خود شده است.

نتیجه گیری :

تکالیف درسی در نظام آموزشی و در برنامه ریزیهای آموزشی در کشور ما از اهمیت ویژه ای برخوردار است. بطوریکه بیشتر نتایج حاصل از یادگیری و فعالیتهای آموزشی در چهارچوب تکلیف درسی انجام می پذیرد. درشرایطی که امکانپرسش و پاسخ در کلاسها محدود است تکلیف شب می تواند برای معلمان و سیله ای جهت شناخت تواناییهای درسی شاگردان باشد. تاریخ آموزش و پرورش نشانگر این امر است که تکلیف همواره به عنوان یکی از عوامل مهم در تحقق یادگیری مطرح بوده است. البته چنانچه گفته شده، هر دوره متناسب با برداشتی که از یادگیری وجود داشته، شکل و نوع تکلیف نیز متفاوت بوده است. شاید در گذشته اگر دانش آموزی صرفا موفق به داشتن محفوظاتی در ذهن خویش می شد، تصور می رفت که یادگیری در او تحقق یافته است. اما امروز با تعریفی که از یادگیری شده است توقع اهدافی فراتر از آن وجود دارد. به همین دلیل از تکالیف خانه به عنوان تمرینی جهت تثبیت توانایی کسب شده استفاده می شود و تکلیف خانه به آن دسته از فعالیت های درسی اطلاق می شود که در ادامه یادگیری های کلاسی جهت انجام دادن در خارج از کلاس برای دانش آموزان تعیین می شود روش: در این مقاله با روش کتابخانه ای به بررسی اهمیت و نقش تکلیف شب بر میزان یادگیری دانش آموزان پرداخته و در نهایت پیشنهادهایی برای ارائه تکلیف مناسب جهت افزایش یادگیری دانش آموزان بیان شده است. نتایج: یافته های پژوهش

حاکی از آن است که تکلیف شب جزء جدایی ناپذیر یادگیری محسوب شده و موجب تثبیت، دوام و افزایش اعتماد به نفس در دانش آموزان می شود.

منابع و مآخذ:

- تکلیف شب از دیدگاه متخصصین تعلیم و تربیت. معاونت آموزشی اداره کل سال ۱۳۷۲
- نشریه ماهانه آموزشی تربیتی پیوند شماره ۱۲۶ ۳
- رشد معلم سال دهم چاپ ۱۳۷۰ - شماره ۱ ۶
- فصلنامه تعلیم و تربیت. سال دهم شماره ۲ تابستان ۷۳ شماره مسلسل ۳۸
- پیوند. نشریه ماهانه تربیتی و پرورشی چاپ ۱۳۷۰ - نگرش دوباره به مشق های شب یا تکالیف درسی -
- توکل، مهین» تکلیف شب از دیدگاه تحقیقات تربیتی
- فصل نامه تعلیم و تربیت شماره مسلسل ۲۵ بهار ۱۳۷۰ ۸- ماهنامه تربیت « سال دهم شماره نهم
- مجله پیوند. دکتر زهرا بازرگان» سال ۱۳۷۰ شماره ۱۶۷
- سیف» علی اکبر (مترجم) - مقدمه ای بر نظریه های یادگیری ج ۱
- ماهنامه آموزشی و تربیتی پیوند. شماره ۱۵۰ سال ۱۳۷۱
- ماری آن دوئل ترجمه حقیقی» قزوینی فاطمه، تکلیف شب به عنوان یک تجربه یادگیری
- ماهنامه آموزشی تربیتی پیوند شماره ۱۵۲ سال ۱۳۷۰
- رشید پور احسان، معنی دار کردن تکالیف برای دانش آمو
- رشد آموزش ابتدائی اسفند ماه ۱۳۷۷ شماره ۱۶ ۱۹۶۲
- روزنامه سلام سال هفتم چاپ ۱۳۷۹ شماره -
- نامعلی، علی محمد. روانشناسی آموزش خواندن
- ماری آن دوئل تیس باربر» تکلیف شب به عنوان یک تجربه یادگیری» ترجمه فاطمه فقیهی» تهران، مرکز تحقیقات آموزش.